

DOI 10.29254/2077-4214-2019-4-1-153-182-184

УДК 378.147.091.2:316.77

Беліков О. Б., Белікова Н. І., Ватаманюк Н. В.

ІНТЕРАКТИВНА ЛЕКЦІЯ – КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ ВИКЛАДАЧА І СТУДЕНТА

Вищий державний навчальний заклад України

«Буковинський державний медичний університет» (м. Чернівці)

belikovsasha@ukr.net

Вступ. Традиційно навчальний процес складається з читання лекцій, проведення практичних, семінарських занять, самостійної аудиторної та позааудиторної роботи студентів, індивідуальних методик навчання. Зі зміною навчального плану, коли самостійна робота виноситься на перший план, методи викладання повинні заохочувати студентів до самостійного навчання та удосконалення, що особливо актуально на клінічних кафедрах, зокрема, при вивченні стоматологічних дисциплін. Варіантами таких методів є інтерактивне висвітлення матеріалу, дистанційне подання тематики, що розглядається, кейс методи, мозкові штурми, які дозволяють активізувати аудиторію студентів [1].

Серед традиційних методів навчання лекції мають перевагу над практичними і семінарськими заняттями, так як під час їх читання відбувається обмін інформацією з великою кількістю студентів. Тому ця форма викладання матеріалу може бути ефективною для передачі фактичної інформації [2]. В той же час під час традиційної лекції студенти сприймають матеріал постійно зосереджуючись на інформації, що подається лектором, та на засобах висвітлення лекції [2].

Останнім часом в навчально-методичній та педагогічній літературі все ширше розкриваються нові інноваційні форми проведення лекцій із використанням інструментів інтерактивного навчання [2]. Інтерактивна лекція дозволяє поєднати керуючу роль викладача з високим рівнем підготовки студентів. Під час підготовки до інтерактивної лекції студенти аналізують завдання та ключові слова, роблять пошук в інтернеті, щоб зрозуміти, в чому суть поставленої проблеми. Викладач під час читання лекції є активним і постійно рухається по всій лекційній аудиторії. Тому тільки деякі студенти бувають не залучені до процесу. Таким чином, деякі характеристики викладання зосереджуються, з одного боку, на ефективності викладання, з іншого – на потребах та результатах навчання студентів [2].

Отже, можна виділити шість основних аспектів ефективного викладання: цінність предмета, мотивація студентів, комфортна атмосфера навчання, організація теми та спілкування з елементами діалогу [3]. Всі ці компоненти покладені в основу інтерактивної лекції, але розробка її досить складний і суперечливий процес [4,5]. Під час підготовки лекції необхідно ретельно обмірковувати не тільки логіку викладання програмного матеріалу та його послідовність, але і чітко визначати структуру та відповідність методів і технологій навчання кожному рівню засвоєння знань студента [4].

Мета дослідження: оцінити ефективність застосування інтерактивної лекції як методу мотивації студентів до навчання на основі комунікативної компетентності.

Об'єкт і методи дослідження. Об'єктом дослідження були студенти 3 курсу стоматологічного факультету ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет». Для рандомізації дослідження студенти були поділені на чотири групи по 20 в кожній. Двом групам проводили традиційні лекції, а іншим – інтерактивні, за однаковою тематикою. Побудова інтерактивної лекції складається з 8 кроків.

Крок 1: Ознайомлення всієї групи з клінічною проблемою – 5 хв.

Крок 2: Уточнення незрозумілих моментів сценарію в межах групи – 5 хв.

Крок 3: Парний аналіз студентами та визначення проблемності ключів і ключових слів – 15 хв. На цьому етапі студенти мають можливість використовувати підручники, гаджети для пошуку в мережі інтернет. А також користуватися такими сучасними засобами інформації, як Moodle, вебінари, майстер класи, ворк – шопи, професійні блоги.

Крок 4: Як елемент колективної компетенції, студенти діляться з лектором матеріалом, відпрацьованим на кроці 3. Це займає приблизно 10 хв.

Крок 5: Студентам надається 10 хв. для формування мети навчання на основі розробленого сценарію, де кожна пара повинна записати щонайменше дві навчальні цілі.

Крок 6: Лектор висвітлює навчальні цілі на лекції протягом 45–50 хв. Саме ці проблеми можна викладати послідовно на декількох лекціях з посиланням на ту саму проблему.

Крок 7: Пізніше після вивчення навчальних ресурсів обговорюється проблема в малих групах, де студенти дають відповіді на короткі запитання за сценарієм.

Крок 8: На початку наступної лекції протягом 15-20 хв. студенти отримують питання вікторини за темою попередньої лекції. Кожен студент повинен розв'язати завдання вікторини самостійно, після чого відповіді проводиться їх аналіз і колективне обговорення.

Результати дослідження та їх обговорення. Як показали результати дослідження, 55% студентів 3 курсу стоматологічного факультету оцінюють краще засвоєння матеріалу при проведенні інтерактивної лекції у порівнянні із традиційною лекцією.

Хоча 48,33 студентів вважають, що традиційна лекція дозволяє ділитися значною кількістю інформації із великою кількістю студентів, але дана методика часто сприяє пасивному та поверхневому

запам'ятовуванню матеріалу. При традиційному викладенні матеріалу мета відображається на початку лекції і послідовно висвітлюється лектором. На відміну від традиційної, інтерактивна лекція зводить до мінімуму монолог викладача і надає перевагу діалогу лектора зі студентами, під час якого студенти поступово отримують необхідні знання.

Інтерактивна лекція носить не тільки інформаційний характер, а здебільшого й проблемний та пошуковий. На думку 61% студентів, для ефективного навчання викладач має змінити своє використання лекційного часу та застосовувати методи та прийоми, в яких студенти активно спілкуються та колективно співпрацюють із наступною оцінкою ефективності цих методів навчання.

Отже, інтерактивна лекція – це приклад того, як знання про осмислене навчання можуть бути реалізовані у лекційній залі. В ній студентам пропонується активно брати участь і обробляти інформацію протягом усієї лекції. Лектор ставить проблему перед студентами і особисто допомагає їм працювати в напрямку її розв'язання, консультує на кожному етапі пошуку її вирішення.

Одна з найактивніших взаємодій під час інтерактивної лекції відбувається, коли студенти діляться ключовими словами, які вони опрацювали, та своїми пропозиціями щодо вирішення клінічної проблеми. Це спонукає їх із зацікавленням слухати лекцію, щоб з'ясувати, чи правильно вони знайшли відповідь або не врахували в результаті пошуку.

Таким чином, більша частина аудиторії звертає увагу на те, що ця форма навчання є прийнятною для студентів і може бути ефективним механізмом, який спонукає їх до активної участі.

Висновки. Створення та впровадження в освітній процес інтерактивних лекцій з різних дисциплін дає можливість спонукати студентів до розумової активності, до прояву творчого, дослідницького підходу і пошуку нових ідей для вирішення різних завдань навчальної та науково-дослідницької діяльності. Основною метою проведення інтерактивної лекції є не тільки донесення інформації, а й її активне засвоєння студентами. На нашу думку, введення ряду інтерактивних прийомів при проведенні лекції активізує групову роботу студентів. Таким чином, впровадження інтерактивних лекцій є перспективним напрямком навчання, підвищує якість освіти за рахунок таких переваг, як ефективність, гнучкість, модульність, що відповідає вимогам сучасної концепції вищої освіти. Впровадження інтерактивних методів навчання у освітній процес дає можливість урізноманітнити форми навчання з різних дисциплін, особливо клінічного профілю, створити комфортні умови для навчання, що є основою формування мотивації до активізації педагогічного процесу та робить цю модель бажаною як для студентів, так і для викладачів. Враховуючи специфіку інтерактивної лекції, яка побудована на активному самостійному здобутті знань студентами, необхідно застосовувати систему комплексної діагностики знань для визначення її підсумків.

Література

1. Kvasnicka OB. Rol interaktivnih metodiv navchannya u formuvanni visokokvalifikovanih medichnih specialistiv. Materiali navchalno-metodichnoyi konferenciyi «Aktualni pitannya vishoyi medichnoyi ta farmaceutichnoyi osviti: dosvid, problemi, innovaciyi ta suchasni tehnologiyi». 19 kvitnya 2017. s. 477-8. [in Ukrainian].
2. Golovchak IS. Suchasna lekciya. Galickij likarskij visnik. 2015;22(1):100-1. [in Ukrainian].
3. Antonenko MYu, Zelinska NA, Sayapina LM, Znachkova OA, Shuminska TA. Dosvid implementaciyi innovacijnih pedagogichnih metodiv na etapi pislyadiplomnoyi osviti likariv-stomatologiv. Sovremennaya stomatologiya. 2017;2:66-8. [in Ukrainian].
4. Nagajchuk VV. Zastosuvannya interaktivnih tehnologij navchannya dlya vikladannya u vishih medichnih navchalnih zakladah. Visnik Vinnickogo nacionalnogo medichnogo universitetu. 2013;17(2):456-9. [in Ukrainian].
5. Schreiber BE, FukutaJ, Gordon F. Live lecture versus video podcast in undergraduate medical education: A randomised controlled trial. BMC medical education. 2010;10(1):68.

ІНТЕРАКТИВНА ЛЕКЦІЯ – КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ ВИКЛАДАЧА І СТУДЕНТА

Беліков О. Б., Белікова Н. І., Ватаманюк Н. В.

Резюме. Зі зміною навчального плану, коли самостійна робота виноситься на перший план, методи викладання повинні заохочувати студентів до самостійного навчання та удосконалення, що особливо актуально на клінічних кафедрах, зокрема, при вивченні стоматологічних дисциплін. Варіантами таких методів є інтерактивне висвітлення матеріалу, дистанційне подання тематики, кейс-методи, мозкові штурми тощо. Саме вони дозволяють активізувати аудиторію студентів. Серед традиційних методів навчання лекції, як елемент передачі фактичної інформації великій кількості студентів, залишаються ефективною формою викладення матеріалу. В той же час при читанні традиційної лекції студенти сприймають матеріал зосереджуючись на постійній увазі до лектора і засобів висвітлення лекції.

Саме з цією метою нами була проведена оцінка ефективності застосування інтерактивної лекції, як методу мотивації студентів до навчання на основі комунікативної компетентності у порівнянні із традиційною лекцією. Аналіз викладання інтерактивної лекції був проведений покроково.

Тільки 48 % студентів оцінили ефективність традиційної лекції. В той час, як більша частина студентів була прихильною до інтерактивної форми проведення лекції. Студенти наголошували на тому, що ця форма проведення лекції може бути ефективним механізмом навчання, тому що активізує їх як на етапі підготовки до лекції, так і в рамках читання її. На відміну від традиційної, інтерактивна лекція зводить до мінімуму монолог викладача, надає перевагу діалогу лектора зі студентами, під час якого вони поступово набувають необхідних знань. Інтерактивна лекція має не тільки інформативний характер, а й пошуковий.

Ключові слова: засоби навчання, ефективність навчання, компетентність, інтерактивна лекція.

ИНТЕРАКТИВНАЯ ЛЕКЦИЯ – КОММУНИКАТИВНАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ И СТУДЕНТА

Беликов О. Б., Беликова Н. И., Ватаманюк Н. В.

Резюме. С изменением учебного плана, когда самостоятельная работа выносится на первый план, методы преподавания должны мотивировать студентов к самостоятельному обучению и совершенствованию, что особенно актуально на клинических кафедрах, в частности, при изучении стоматологических дисциплин. Вариантами таких методов является интерактивная подача материала, дистанционное представление тематики, кейс-методы, мозговые штурмы и тому подобное. Именно они позволяют активизировать аудиторию студентов. Среди традиционных методов обучения лекции, как элемент передачи фактической информации большому количеству студентов, остаются эффективной формой изложения материала. В то же время при чтении традиционной лекции студенты воспринимают материал, сосредотачиваясь на постоянном внимании к лектору и средствам подачи лекции.

Именно с этой целью нами была проведена оценка эффективности применения интерактивной лекции, как метода мотивации студентов к обучению на основе коммуникативной компетентности по сравнению с традиционной лекцией. Анализ преподавания интерактивной лекции был проведен пошагово.

Только 48% студентов оценили эффективность традиционной лекции. В то время как большая часть студентов была благосклонна к интерактивной форме проведения лекции. Студенты отмечали, что эта форма проведения лекции может быть эффективным механизмом обучения, так как активизирует их как на этапе подготовки к лекции, так и в рамках чтения ее. В отличие от традиционной, интерактивная лекция сводит к минимуму монолог преподавателя, предпочитает диалога лектора со студентами, во время которого они постепенно приобретают необходимые знания. Интерактивная лекция имеет не только информативный характер, но и поисковый.

Ключевые слова: средства обучения, эффективность обучения, компетентность, интерактивная лекция.

INTERACTIVE LECTURE – COMMUNICATIVE COMPETENCE OF TEACHER AND STUDENT

Belikov O. B., Belikova N. I., Vatamaniuk N. V.

Abstract. With the change of the curriculum, when independent work is brought to the fore, teaching methods should encourage students to self-study and improvement, especially in clinical departments, in particular, in the study of dental disciplines. Variants of such methods are interactive illumination of the material, remote presentation of subjects, case methods, brainstorming and etc. Among traditional teaching methods, lectures take precedence over practical training and seminar classes, because during reading, information is exchanged with a large number of students, and therefore this form of teaching material can be effective for transmitting factual information.

At the same time, when reading a traditional lecture, students perceive the material by focusing on the constant attention to the lecturer and the means of illuminating the lecture. It was for this purpose that we evaluated the effectiveness of using an interactive lecture as a method of motivating students to learn based on communicative competence compared to a traditional lecture. The analysis of the teaching of the interactive lecture was performed step by step.

Only 48 % of students rated the effectiveness and positivity of a traditional lecture. While more than half of the students were committed to the interactive form of the lecture. Students emphasized that this form of lecture could be an effective learning mechanism because it activates them both at the stage of preparation for the lecture and as part of reading it. Unlike the traditional interactive one, minimizes the lecturer's monologue, gives preference to the lecturer's dialogue with students, during which they gradually acquire the necessary knowledge. The interactive lecture is not only informative but mostly problematic and searchable.

Key words: learning tools, learning effectiveness, competence, interactive lecture.

*Рецензент – проф. Білаш С. М.
Стаття надійшла 02.10.2019 року*

DOI 10.29254/2077-4214-2019-4-1-153-184-187

УДК 373.62+616.314-089+378.147

Слюсаренко Н. Я.

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З ХІРУРГІЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет» (м. Івано-Франківськ)

zlatoslava2@ukr.net

Зв'язок публікації з плановими науково-дослідними роботами. Стаття є фрагментом НДР «Комплексна оцінка та оптимізація методів прогнозування, діагностики та лікування стоматологічних захворювань у населення різних вікових груп», № державної реєстрації 0114U001788.

Вступ. Впровадження європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) в галузі вищої освіти, в т. ч. і медичної, має на меті, в першу чергу, підвищення конкурентоспроможності фахівців на ринку праці та

підняти стандарти освіти в Україні до європейських [1].

Попри те, що входження вищої медичної освіти в єдиний європейський простір, яке наголошується Болонською угодою, відбулося, задача адаптації задекларованих принципів до існуючих реалій та багаторічних напрацювань залишається актуальною. Як будь-яке нововведення, впровадження кредитно-модульної системи потребує диференційованого підхо-